

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 90. An deprehensus in haeresi, & p[ro]pter hoc captus, sit sub
cautione dimittendus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

parte 3. in 2. modo processum fidei terminandi. ad Repertorium Inquisitorum verbo, diffamatus.

Q V A E S T I O LXXIX.

Quot quibusque modis in iure quis censendus sit deprehensus in haeretica prauitate.

Truagesimanona quaestio est: Episcopus, & Inquisitor quot modis, & quibus debeant de iure habere aliquem manifeste pro deprehenso in haeretica prauitate?

Respondemus quod tribus, ut dicit Bernardus in glos. ordinata in c. Ad abolenda m. s. praesenti. & ver. deprehensus. extra de haeret. ubi habetur: Praesenti nihilominus ordinatione sancimus, ut quicumque fuerit manifeste in haeresi deprehensus, &c. dicit namque sic: Deprehensus. facti euidencia; puta, quia publice praedicat haeresim. ff. de ritu nup. Palam. §. vic. Vel legitima probatione; puta per testes: uel ex sua confessione.

Qui dicatur deprehensus in haeresi.

Et eiusdem Bernardi gl. in c. Excommunicamus, 2. super verbo, deprehensi. extra de haere. Si qui autem de praedictis postquam fuerint deprehensi, &c. dicit sic: Deprehensi. publice, ita quod notorium sit: uel etiam quia condemnati sunt.

Ad idem uidetur facere c. Super quibusdam, extra de uer. sign. ubi dicitur sic: Super quibusdam mandatorum articulis, & infra: Tua deuotio postulat a nobis, qui sint dicendi haeretici manifesti; Super quo tibi diximus respondendum, illos intelligendos esse manifestos haereticos, qui contra fidem catholicam publice praedicant, aut profitentur, seu defendunt eorum errorem; uel qui coram praelatis suis conuicti sunt, uel confessi, uel ab eis sententialiter condemnati super haeretica prauitate.

COMMENT. CXXXVIII.

In hac quaestione hoc breuiter obseruandum est, non esse putandum Emericum hoc loco perperam egisse deprehensus in haeretica prauitate, cum de illis iterum egerit nullis penes mutatis supra par. 2. q. 33. nam diuerso consilio varijs locis eandem disputationem inseruit: quod & tituli ipsi quaestionum facile indicant; nam parte 2. in primis quaerebat, qui essent dicendi haeretici manifesti; ut illis cognitis secretos, seu occultos haereticos cognoscere mus, in quibus erat maior difficultas: hic uero solum de manifestis agit, & quot modis qui de iure manifestus haereticus dicatur, magis ex professo declarat.

Cur Emericus eandem disputationem repetat.

Diuerfis rationibus eadem disputationes possunt repeti.

Neque est absurdum, sub diuersis rationibus diuersis locis uel in eodem uel in alio opere easdem quandoque repetere disputationes: nam & Aristotelem, & Platonem, & Galenum, & alios insignes philosophos scimus, easdem saepe repetuisse doctrinas: & Iurisperiti hoc idem sapissime non inepte faciunt. Pandectarum Architecti, ut obiter illud dicam, frequenter sub diuersis titulis easdem leges, eadem uerborum serie repetuerunt, ut copiosum ostendit Pandulphus Pratecius lib. 1. de media iuris prudentia.

Quantum uero ad hanc quaestionem attinet de manifestis haereticis, eam abunde declarat Albertinus trac. de agnos. assertio. q. 29. nu. 8. & multis seq. & nos breuiter explicauimus supra par. 2. super dicta. q. 33.

DE DEPREHENSIS in haeresi, sed poenitentibus.

Q V A E S T I O XC.

An deprehensus in haeresi & propter hoc captus, sit sub cautione dimittendus.

Nonagesima quaestio est: Vtrum Inquisitor deprehensum in haeretica prauitate, & ex hoc captum, possit licite tradere cautioni, uel manuleuare?

Respondemus quod non: nam uel est deprehensus propria confessione, uel non: si sic, & est impunitens, tradendus est curiae seculari ultimo supplicio ferendus, iuxta c. Ad abolendam. §. praesenti. de haere. si autem est poenitens, est in carcerem perpetuum tradendus, iuxta c. excommunicamus. haeret. non igitur cautioni dandus, uel liberandus. Si autem non, sed stat in negatiua, est ut impunitens tradendus potestati curiae secularis animaduersione debita puniendus, ut no. Host. in sum. tit. de haeret. §. qualiter deprehendantur.

COMMENT. CXXXIX.

Hae quaestio est ualde utilis, & a paucis in hac haeresi causa disputata. Emericus enim hoc loco tractat breuissime, quam eiusdem fere uerbis sequitur Repertorium Inquisitorum verbo, cautio. & Locatus in opere iudiciali verbo, captus. nu. 5. & verbo, Inquisitor. num. 25 & 26. & alij, quos mox subiiciam.

Est autem cautio, ut ait Cicero 4. Tusculana, prouidentia quadam, qua auerimus & uitamus ne quid mali nobis accidat. hinc Iurisperiti cautiones appellant fideiussiones, aut alias stipulationes, quibus nobis cauemus, hoc est, securos non reddimus, ut colligitur ex l. habere. §. cautio. ff. de uerb. sign. ubi ita scribit Paulus, Cautum intelligitur siue personae rebus siue cautum sit. haec ille. per personas fideiussores accipimus: per res autem pignora, ut optime eo loco Accursius interpretatur.

Cautio uero duae sunt species; nam quaedam est nuda. l. 2. §. quod si ff. de iudi. que & nuda seu simplex promissio nuncupatur. l. diuus. §. ff. de petito. haeredit. de qua non est sermo in hac quaestione. Altera est cautio idonea, ut cum fideiussor, uel pignora accepta sunt. l. si mandato. §. ff. de uerb. sign. & de hac loquitur auctor in hac quaest. quam uocat uoce Catalana, manuleuata: illi. n. fidei inbere, manuleuare: & fideiussionem manuleuata dicitur, de qua egit Emericus multis locis: primum hic ex professo, & 3. par. in septima cautela contra cauillas haereticorum fraudes, num. 105. & in eadem 3. par. in forma dandi apostolos negatiuos, num. 124. His

his postis, insitit auctoris in hac 3. parte est docere, nunquid Inquisitores reu. harescos in heretica prauitate deprehensum, iuxta doctrinam praecedentis questionis, possint de carceribus dimittere accepta fideiussione, & cautione de representando, aut intra certum tempus, aut toties quoties Inquisitori visum fuerit, & summa questionis est, talem nullo modo esse relaxandum, aut dimittendum de carceribus, idque ob rationes quas allegat, quas v. 79 & certae sunt, quas & precipitati sequuntur.

Hanc vero Emerici doctrinam confirmat Ioannes de Anania cons. 1. incip. Circa modum & ordinem. Bart. in l. 1. ff. de custodia reorum. Aegidius Bossius tit. de carcerato fideiussoribus committendo. Anto. Gomez to 3. varia. resolut. cap. 9. num. 8. & Julius Clarus in pract. crim. §. ff. que st. 46. versic. in hac aut materia, & Paulus Grillandus tract. de relaxatio. carceru. tit. de fideiussorib. reorum, dicit, res, rem alicuius criminis pro quo veniat imponenda poena corporalis, nullo modo datis aut acceptis fideiussoribus esse de carceribus relaxandum siue dimittendum, & hanc sententiam dicit communem Julius Clarus praecitato loco, quam probat non obsecure rexus in l. 3. ff. de custo. reorum, ibi: nisi tam graue scelus ipsum commisisse constet, vt nec fideiussoribus, nec militibus committi debeat. hac ibi, quod asserunt ibidem communiter Doctores, & ratio porissima est, quoniam fideiussores non possunt se obligare ad poenam corporalem, quareus est peccendus, cum nemo sit dominus membrorum suorum. l. liber homo. ff. ad l. Aquilianam.

Sed quid si de facto index sub fideiussoribus dimisit eum qui peccendus erat poena corporali, & is reus aufugit, nec se praesentat, nec a fideiussoribus potest capi, vt iudici praesentetur, qua poena erunt afficiendi fideiussores? Respondeo, peccendos esse fideiussores non in corpore, sed in poena pecuniaria, ad quam se fideiubendo obligauerunt: si vero nullam certam poenam promiserint, quod raro contingit, peccendi etiam sunt in poena pecuniaria, sed arbitrio iudicantis, nisi consuetudo in tali casu, aut ciuitatis statutum certam poenam statueret. l. 4. ff. de custo. reorum. vbi Bartolus & communiter Doctores, Cynus, Salycetus, & alij, in l. penul. C. de cust. reorum, & alij quos refert & sequitur Antonius Gomez to. 3. varia. resolut. cap. 9. num. 8.

Hac vero communis doctrina de non relaxandis carceratis sub fideiussione, seu data cautione, maxime locum habet in seruis, & alijs vilibus hominibus: hi enim non relaxantur. fideiussori. l. 2. ff. de custo. reorum. l. lex Cornelia §. praeterea. ff. ad senatusconsultum Sylla, tradit Julius Clarus in pract. crimi. §. fin. q. 46. versic. & hac quidem.

Sed in supradictis aut nulla aut minor videtur dubitatio ob rationes praedictas: num autem aliquid quando in hoc tribunali locus sit relaxationi sub fideiussione, vel cautione, quod est cognitum maxime necessarium, breuiter est nunc mihi dicendum, & plane ex supradictis aperte consequitur, eos omnes posse relaxari, qui capti sunt pro delictis, pro quibus non venit imponenda poena corporalis, sed tantum pecuniaria, aut alia similis. l. 1. ff. de custo. reorum. vbi Bartolus, & communiter Doctores. l. 3.

A & 4. ff. eod. tit. l. si quis pro eo. §. ff. de fideiussoribus. l. eos. la primera. §. super his. C. de appellatio. & his locis Doctores, quos refert & sequitur Antonius Gomez tom. 3. varia. resolut. cap. 9. num. 8.

Additq, Gomez adeo verum esse hoc casu, sub fideiussoribus, reu. esse relaxandum, quod si iudex nolit recipere fideiussores, sed reu. in carcere detinere, committit contra eum crimen iniuriae: tenebitur inquit, in syndicato actione iniuriae, argumeto text. in l. si vero pro condemnato. §. 1. ff. qui satis dare coguntur. cuius verba sunt: Qui pro rei qualitate euidentissime locupletem, vel si dubitetur, approbatu fideiussorem iudicio sistendi causa non acceperit, iniuriam actio aduersus eum esse potest. hac ibi.

B Hac tamen in alijs delictis & causis fiant: nam in hoc delicto cautius, quam in ceteris dimittendi sunt rei sub fideiussoribus, ergo hoc primum statuamus, curandū esse diligenter ab Inquisitoribus, vt quam cito & commode fieri potest, causa absoluatur, & reus debitā penitentiam excipiat, neque enim quicquam boni soler euicere ex tali liberatione & relaxatione de carceribus in hoc crimine.

Si tamen crimine liquidato, aut etiā pcedente processu, appereat reu. non esse culpabile eius delicti de quo imputatur, quod se pessime solet cōtinere, tunc relaxari poterit, per textum in l. 1. ff. de custo. & exhibitio reorum, ibi: Vel pro innocentia personae. tradit Julius Clarus, vbi multos refert in hac sententia, in pract. crim. §. ff. q. 46. vers. pariter etiā. & hoc tunc maxime fieri poterit, quando Inquisitores non speraret habere noua indicia, quod ille id crimine commiserit, de quo fuit imputatus: nā si noua indicia se facile habituros sperarent, dimittere eum non esset.

C Quod si hoc casu cū relaxatus est reus propter inopiā non inueniat, qui pro ipso fideiubeant, quasi tū est, an possit relaxari praestita p ipsum iuratoria cautione. & verius mihi videtur id posse fieri, & hac opinione testatur comunem Marsilius in repetitione rubricae de fideiussoribus. nu. 166. & seq. & hoc videtur mitius, ne carcerati quādoq; diu marcescant in carcere, diu fideiussores ob paupertatem non inuenirent: quod & Julius Clarus laudat, in pract. crim. §. fin. q. 46. vers. sed quid agendum, in fine.

Solent quādoq; in hoc tribunali Inquisitores viros illustres et magnos cōsignare militibus seu fidei custodibus, qui eos custodiant in aliquo loco tuto extra carceres, vel fideiussoribus, qui promittat reu. in aliquo loco tenere, vel quod tutius & frequentius sit, certum Palatium, aut domum ei statuere, vbi custodiatur, argumento l. 1. ff. de custo. reorum, ibi: Vel pro dignitate, eius, qui accusatur. tradit quoque Aegidius Bossius tit. de carcerato fideiussoribus committendo, nu. 4. sed hoc fortassis non spectat ad priuatos Inquisitores deliberare, quemadmodū nec inconsulto supremo Senatu sancto Inquisitionis tales viros egregios capere, vt alibi diximus, quare in his superiores consulant, quod est tutius.

Iam illud frequēter obrinet in hoc tribunali, vt cū reus leuiter deliquit, leuiter custodiatur: vnde pro qualitate criminū & psonarū possunt iudices inbere, nulla accepta fideiussione, nec reis in carcerem missis, vt reus domum suā vel alterius, vel ciuitatem cū suburbis pro carcere habeat, vt optime obseruauit

In hoc tribu nali rarius dimittendi rei sub fideiussoribus.

An relaxandus reus praestita fideiussoria cautione.

Viri illustres qualiter relaxandi.

Leuiter delinquentes qualiter custodiantur.

seruauit Simancas de catho. instit. tit. 16. nu. 5. Huc spectant quæ tradit Iulius Ciarus in pract. crim. S. fi. q. 46. in dubio autem.

Fidei iussores quando soluent penam, & cui sit applicandi. Postremo, si fidei iussor quo tempore debuit reum consignare, non cõsignet, penam promissam soluet, eaque applicabitur fisco seu officio sanctæ Inquisitionis, atq; ita obseruat consuetudo, faciunt tradita per Bart. in l. si quis reum. num. 4. ff. de custo. reorum. quem Angelus & alij sequuntur.

Quo autem tempore fidei iussores incidant in penam promissam, copiose tradit Antonius Gomez tom. 3. varia. resolut. cap. 9. num. 9.

Cetera que in hac causa relaxationis traduntur à nostris iurecõsultis fortassis aut nihil aut parum cõferunt ad rem nostram; ideoque libenter omitto.

Q V A E S T I O X C I.

An deprehensus in hæresi, non relapsus, redire volens, ad abiurationem & misericordiam sit admittendus.

Nonagesima prima questio est; Vtrum Episcopus & Inquisitor deprehensum in hæretica prauitate, aliàs non relapsum, si resipiscat, ac resiliat ab errore, debeant admittere ad misericordiam hæresim abiurãdo, vel tradere brachio seculari animaduersione debita puniendum?

Respondemus quòd non est tradendus, nec relinquendus; sed ad misericordiam & abiurationem admittendus, vt patet in c. ad abolendam. §. presentis. extra de hæret. vbi dicitur sic: Presenti nihilominus ordinatione sancimus, vt quicumq; manifeste fuerit in hæresi deprehensus, si clericus est, vel cuiuslibet religionis obumbratione fuscatus, totius ecclesiastici ordinis prerogatiua audeatur; & sic omni officio & beneficio spoliatus ecclesiastico, secularis relinquatur arbitrio potestatis animaduersione debita puniendus; nisi continuo post deprehensionem erroris ad fieri catholicæ unitatem sponte recurrere, & errorem suum ad arbitrium Episcopi regionis illius publice consenserit abiurare, & satisfactionem congruam exhibere. Laicus autem nisi (prout dictum est) abiurata hæresi, & satisfactione exhibita, confestim ad fidem confugerit orthodoxam, secularis iudicis arbitrio relinquatur.

Hæretici penitentes nõ relapsi ad abiurationem admittuntur.

COM M E N T. C X L.

De materia huius questionis plene differuit Eymericus supra tertia parte, cum ageret de modis processum fidei terminandi: hic vero quasi summam colligens, regulam breuè præscribit dicens, Reducentes nõ relapsos admittendos esse ad misericordiam. de qua re plene Zachinus tract. de hæret. cap. 16. & ibi Campegius. Repertorium Inquisitorum verbo, penitentia, & verbo, rediens. Simancas de catho. instit. tit. 47. auctor innominatus tracta. de forma procedendi cõtra inquisitos de hæresi, in ru-

brica de redeuntibus, & conuersis. Paulus Grillandus tracta. de hæret. q. 6. & q. 7. & alij.

Redeuntium autem plures sunt species, vt abun- de indicauit supra par. 2. super q. 40. §. hæretici vero penitentes, & seq. vbi docui, quæ ad hanc questionem illustrandam spectant.

Plurimum vero refert cognoscere singulos redeuntes, quales sint, quomodo reuertantur: an statim, vel post longum tempus: an sponte ipsi accesserint ad confitendum, vel ab alijs fuerint denuntiati: an sint clerici uel laici: an periti uel ignari: an senes & ætate consistentes; vel contra, pueri uel iuuenes, & imprudentes, aut alij huius generis vel alterius, vt iudices violatæ religionis iuxta cuiusque qualitatem penitentiam salutarem imponant; cum mitius sit agendum cum his, qui sponte reuertuntur, quàm cum illis qui coactè: mitius cum his qui statim, quàm cum illis qui post longum tempus, & similiter de reliquis.

In quo articulo quid sit obseruandum, nemo in genere luculentiùs præscripsit, quàm Guido Fulcodius in consultationibus ad Inquisitores, q. 15. cap. 21. 22. & 23. in hæc verba: Quid vero iniungendum sit talibus, diffiniri non potest: quia committitur arbitrio iudicantium: & aliter cum simplicibus est agendum, quàm cum prudentibus: aliter cum clericis, quàm cum laicis: aliter cum prelatis, quàm cum s. bditis; & omnes circumstantiæ sunt notandæ de penit. dist. 5. cap. 1.

Quia tamen multi ex simplicitate in hæresim incidunt, credo multorum simplicitati parcendum, vt non excuset à toto, sed à tanto. 85. dist. tanta.

Credo etiam eos, qui fauerunt, uel receperunt sanguine coniunctos, mitius puniendos, sicut dicit lex elegantior. ff. de recepta. l. ult. quamvis Magister Laurentius dicat contrariù. argumẽto canon. 27. q. 1. de filia. hæc omnia dico, & scribo saluo Fratrum, & aliorum prudentum consilio meliori. hætenus. ille. cetera huc spectantia suis locis copiose tradidimus.

Q V A E S T I O X C I I.

An Episcopus & Inquisitor absoluerè possit ab excommunicatione hæreticum penitentem.

Nonagesima secunda questio est: Vtrum Episcopus, & Inquisitor taliter deprehensum in hæretica prauitate, sed post penitentem, & abiurantem, eundem possit absoluerè ab

excommunicationis sententia, qua fuerit innodatus, iuxta c. Ad abolendam. in princ. & c. Excommunicamus. 1. & 2. de hæret.

Respondemus quòd sic, vt patet in cap. Vt officium. in princ. de hæret. lib. 6. ubi dicitur sic: Vt officium, & infra: Discretionis uestre per A postolica scripta mandamus, quatenus ubique in præta prouincia, simul uel separatim: aut singulariter (prout negotij utilitas suadebit) contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorũ: necrõ cõtra infamatos de hæresi, uel suspectos iuxta